

Europejska Polityka Sąsiedztwa a Wskaźnik Specjalizacji Narodowych w polityce zagranicznej państw członkowskich Unii Europejskiej. Wprowadzenie do pojęcia

Marcin Ociepa¹

Streszczenie:

Europejska Polityka Sąsiedztwa jest areną nieustannych, niejako wpisanych w nią napięć pomiędzy ambicjami państw członkowskich, chcących wywierać, jak największą rolę w kształtowaniu relacji zewnętrznych Unii Europejskiej. Charakterystyczną i wręcz oczywistą cechą tego zjawiska jest fakt, że zainteresowanie państw członkowskich danym regionem w otoczeniu Unii wzrasta proporcjonalnie do jego bliskości geograficznej. Tworzy to w sposób naturalny zjawisko bloków państw członkowskich zainteresowanych i wyspecjalizowanych czy to regionem basenu Morza Śródziemnego, Morza Czarnego, czy też polityki wschodniej. Równolegle istnieje znacząca grupa państw członkowskich, która poprzez swoją znaczną odległość od danego regionu, wykazuje niewielkie zainteresowanie, a więc często i brak zrozumienia dla dotyczących go kwestii. Celem niniejszego artykułu jest uchwycenia tego zjawiska i próba jego systematyzacji poprzez pojęcie i metodologię Wskaźnika Specjalizacji Narodowych.

Słowa kluczowe:

Unia Europejska, wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, europejska polityka sąsiedztwa, wskaźnik specjalizacji narodowych

Link do artykułu:

http://www.pogranicze.uni.opole.pl/biblioteka/docs/tom5/ociepa_t5n3.pdf

Standard cytowania (APA):

Ociepa, M. (2017). Europejska Polityka Sąsiedztwa a Wskaźnik Specjalizacji Narodowych w polityce zagranicznej państw członkowskich Unii Europejskiej. Wprowadzenie do pojęcia. *Pogranicze. Polish Borderlands Studies*, t. 5, nr 3, s. 225-235.

Wstęp

Unikalność doświadczeń historycznych i kulturowych bezpośredniego sąsiedztwa, sprawia, że w Europie wykształciły się narodowe specjalizacje jeśli chodzi o politykę zagraniczną, które mogą i powinny być wkładem poszczególnych państw członkowskich w treść Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. I tak jak Europa winna być wsłuchana

---

¹ Mgr Marcin Ociepa – asystent w Instytucie Politologii Uniwersytetu Opolskiego (marcin.ociepa@uni.opole.pl).

w opinię Portugalii, Hiszpanii, Francji, czy Włoch gdy chodzi o basen Morza Śródziemnego i Afrykę Północną, tak samo powinna być istotna opinia Polski, państw bałtyckich i skandynawskich jeśli chodzi o doświadczenia relacji z Rosją, Białorusią, czy Ukrainą. Z drugiej jednak strony owe doświadczenia historyczne i kulturowe niosą również ze sobą konkretny bagaż doświadczeń negatywnych. To zaś sprawia, że subiektywna perspektywa państw członkowskich z bezpośredniego sąsiedztwa może być nieco wykrzywiona, w sposób dalece niezrozumiały dla państw położonych znacznie dalej, dosłownie i w przenośni, od danego obszaru sąsiedztwa, co utrudnia, a czasem wyklucza, wypracowanie wspólnej polityki Unii Europejskiej wobec danego państwa, czy regionu.

Celem niniejszego artykułu jest wstępna analiza zjawiska i prezentacja pojęcia narodowych specjalizacji w polityce zagranicznej, w oparciu o nowo proponowany Wskaźnik Specjalizacji Narodowych.

I. Perspektywy narodowe, jako determinanty wpływu państw członkowskich na politykę zewnętrzną UE

Podstawowym narzędziem oddziaływania Unii Europejskiej na jej najbliższe otoczenie jest wspomniana wyżej Europejska Polityka Sąsiedztwa (EPS). Komisja Europejska w dokumencie *Strategia Europejskiej Polityki Sąsiedztwa* uzasadniła jej utworzenie poprzez zwrócenie uwagi, że „(...)Rozszerzenie UE oznacza, że zmieniły się granice zewnętrzne Unii. Zyskaliśmy nowych sąsiadów i zbliżyliśmy się do tych dawnych. Ta sytuacja stanowi zarówno korzystne możliwości, jak i nowe wyzwania. EPS jest odpowiedzią na te nowe okoliczności” (ec.europa.eu, 2016). Obecnie EPS obejmuje umowy z 12 państwami „sąsiadującymi” z Unią Europejską: Armenią, Azerbejdżanem, Egiptem, Gruzją, Izraelem, Jordanią, Libanem, Mołdawią, Maroko, Palestyną, Tunezją, Ukrainą. Państwem wciąż negocjującym umowę jest Algieria. Poza strukturami EPS pozostają: Białoruś, Libia i Syria, choć docelowo są zaliczane do państw, które kwalifikują się z perspektywy Unii Europejskiej do współpracy w ramach EPS (eas.europa.eu, 2016).

Europejska Polityka Sąsiedztwa opiera się zarówno na bilateralnych umowach zawartych pomiędzy Unią Europejską a państwami zaproszonymi do programu, jak również na trzech inicjatywach o charakterze multilateralnym: Synergii Morza Czarnego (eas.europa.eu, 2016), Unii na rzecz Regionu Morza Śródziemnego (<http://www.consilium.europa.eu>, 2008) oraz Partnerstwie Wschodnim (<http://www.consilium.europa.eu>, 2009). Wszystkie te trzy inicjatywy zostały powołane do życia, bądź ogłoszone w bardzo nieodległym od siebie

czasie, w latach 2007-2008. Trudno więc nie postawić tezy, iż miały one charakter swego rodzaju zbiorczego impulsu w kierunku uporządkowania i intensyfikacji współpracy regionalnej w bezpośrednim sąsiedztwie Unii Europejskiej.

Należy zauważyć, że swoje znaczenie miały również indywidualne ambicje i priorytety poszczególnych państw członkowskich. Autorem inicjatywy Unii na rzecz Regionu Morza Śródziemnego był Nicolas Sarkozy, który ogłosił ten pomysł w lutym 2007 roku w ramach swojego programu wyborczego jako kandydat na Prezydenta Francji (Permentier 2011), a sfinalizował go na szczycie przywódców 43 państw w Paryżu w lipcu 2008 roku już jako prezydent w czasie francuskiej prezydentury w Radzie Europejskiej UE (news.bbc.co.uk, 2008). Do autorstwa Partnerstwa Wschodniego z kolei bardzo chętnie przyznawała się Polska: „To powód dumy dla Polaków”, powiedział na zakończenie szczytu w Pradze 7 maja 2009 r. ówczesny polski premier Donald Tusk (Słojewska 2009). Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski zaś stwierdził: „To dzień polskiego sukcesu w UE; dzień, w którym po raz pierwszy cała UE uchwaliła polską inicjatywę” (Majewski 2009).

Kwestią istotną, choć trudną do rozstrzygnięcia jest na ile te trzy multilateralne inicjatywy Unii Europejskiej w zakresie Europejskiej Polityki Sąsiedztwa były i są inicjatywami cieszącymi się uznaniem, a przynajmniej zrozumieniem wszystkich państw członkowskich, a na ile były efektem kompromisu na zasadzie wymiany uznawalności inicjatyw. Za tą drugą tezę świadczy wspomniana wyżej bliskość terminów powołania do życia omawianych inicjatyw, a także takie słowa jak te wypowiedziane przez kanclerz Republiki Federalnej Niemiec Angelę Merkel na szczycie inaugurującym Partnerstwo Wschodnie w Pradze: „(...) tak, jak współpracujemy ze Śródziemnomorzem, tak potrzebne jest również nawiązanie współpracy ze Wschodem” (Majewski 2009). Dodać należy, że choć na szczycie paryskim powołującym do życia Unię na Rzecz Regionu Morza Śródziemnego byli obecni wszyscy przywódcy państw członkowskich, o tyle na szczycie praskim zabrakło prezydenta Francji Nicolasa Sarkozy'ego, premiera Wielkiej Brytanii Gordona Browna, czy premiera Hiszpanii José Luisa Rodrigueza Zapatero, których reprezentowali kolejno: premier Francji François Fillon, minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii David Miliband oraz minister spraw zagranicznych Hiszpanii Miguel Ángel Moratinos (www.consilium.europa.eu, 2009).

Na konferencji Lisbon Strategy Forum w lipcu 2016 roku ambasador Portugalii przy NATO Luís Almeida Sampaio powiedział, że politykę zagraniczną Portugalii definiuje fakt, że sąsiaduje ona ze Stanami Zjednoczonymi na Zachodzie, tyle że „jedynie” (cudzysłów własny autora) przez Ocean Atlantycki oraz fakt, że z Lizbony do stolicy Hiszpanii Madrytu jest w zasadzie taka sama

odległość jak do stolicy Maroko Rabatu². W podobnym tonie wypowiedział się w 2008 r. polski europoseł, a obecnie sekretarz stanu ds. europejskich w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP Konrad Szymański, stwierdzając, że oczekujemy od Portugalczyków, czy Hiszpanów zrozumienia dla polskiej polityki wschodniej, w sytuacji, gdy oni wiedzą o niej dokładnie tyle, ile Polacy o sytuacji wewnętrznej Maroka, czy Algierii³.

II. Specjalizacje narodowe w polityce zagranicznej państw członkowskich – Wskaźnik Specjalizacji Narodowych

Te różnice perspektyw są w ocenie autora fundamentalną przeszkodą w wypracowaniu i procedowaniu wspólnej polityki zagranicznej Unii Europejskiej. Tym bardziej warto wypracować ranking specjalizacji narodowych w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, a nawet i szerzej w ramach wspólnej, unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Ranking, uzupełniony metodologicznie o Wskaźnik Specjalizacji Narodowych, obliczany według bardzo konkretnych kryteriów, o czym poniżej.

W praktyce mielibyśmy do czynienia z rankingiem specjalizacji państw członkowskich dedykowanym osobno każdemu państwu objętemu Europejską Polityką Sąsiedztwa. Rankingiem opartym o punktację uwzględniającą kryteria, który sortowałby państwa członkowskie od tego o najwyższym potencjale specjalizacyjnym względem państwa trzeciego do tego o najmniejszej jego znajomości.

Każdy poważny ranking wymaga jednak obiektywnych kryteriów. Zarówno pozytywnych, tzn. takich, które sprzyjają pogłębionej znajomości danego regionu, jak i negatywnych, tzn. takich, które subiektywizują odbiór jednego państwa przez inne.

Do czynników sprzyjających obiektywnej specjalizacji autor zalicza:

1) Odległość między stolicami państwa członkowskiego i państwa objętego EPS (dalej: czynnik odległości). Na przykładzie przytoczonej wyżej wypowiedzi portugalskiego ambasadora przy NATO Luísa Almeida Sampaio na temat portugalskiej perspektywy sąsiedztwa z Hiszpanią i Maroko, czy kolejnych *exposé* polskich ministrów spraw zagranicznych (<http://msz.gov.pl>, 2008) można zauważyć, że ten wydawałoby się odwieczny, tradycyjny czynnik, tj. czynnik odległości pomiędzy państwami, nawet w dobie globalizacji ciągle odgrywa istotną rolę. Choć państwa

2 Wystąpienie ambasadora Luísa Almeida Sampaio na konferencji Lisbon Strategy Forum 2016 organizowanej przez Ambasadę Rzeczypospolitej Polskiej w Lizbonie, Lizbona 26 lipca 2016 r.

3 Wywiad własny autora, 14 września 2009 r., Bruksela.

mają możliwość utrzymywania intensywnych relacji politycznych i gospodarczych z partnerami z końca świata, to zawsze swoją politykę zagraniczną tradycyjnie definiują ze szczególną uwagą wokół kwestii dotyczących bezpośredniego sąsiedztwa. Bezsprzecznie sąsiedztwo, szczególnie wielowiekowe, sprzyja znajomości. Z drugiej jednak strony, jeśli jest naznaczone istotnymi napięciami w relacjach wzajemnych, o które łatwiej w przypadku sąsiadów, może sprzyjać subiektywizacji odbioru, którą także należy wziąć pod uwagę, o czym poniżej.

2) Wymiana towarowa (dalej: czynnik handlowy). Perspektywa siły więzów gospodarczych wydaje się być nie do przecenienia. Nie zależy bowiem od zmiennych z samej swej natury relacji międzyrządowych, lecz w znacznej mierze od kalkulacji zysków i strat czynionych przez pojedynczych przedsiębiorców, którzy decydują się na inwestycje w danym kraju. Na nią zaś składa się historia dotychczasowych doświadczeń, percepcja stabilności i wiarygodności rządu oraz władz lokalnych, prognoza rozwoju gospodarczego, a także relacje międzyludzkie. Zdaniem autora można przyjąć założenie, że wysoka wartość wymiany towarowej pomiędzy dwoma państwami sprzyja ich wzajemnemu zrozumieniu, a więc podnosi wskaźnik specjalizacji państwa członkowskiego.

3) Wartość ruchu turystycznego (dalej: czynnik turystyczny). Krzysztof Przeclawski definiuje turystykę jako: „...całokształt zjawisk ruchliwości przestrzennej, związanych z dobrowolną, czasową zmianą miejsca pobytu, rytmu i środowiska życia oraz wejściem w styczność osobistą ze środowiskiem odwiedzanym (przyrodniczym, kulturowym bądź społecznym)” (Przeclawski 1996). Zgodnie z powyższym przez ruch turystyczny należy rozumieć zarówno ten o charakterze rekreacyjnym, czy krajoznawczym, jak i naukowym, czy biznesowym. Czynnik ten jeszcze mocniej akcentuje znaczenie relacji międzyludzkich dla pogłębiania wiedzy i zrozumienia innych narodów.

4) Przynależność do tych samych organizacji międzynarodowych (dalej: czynnik przynależności). Ten czynnik z kolei uwzględnia zarówno bliskość ideologiczną danych państw, jak i doświadczenia wzajemnej współpracy na forum międzynarodowym. Im więcej płaszczyzn empirycznej współpracy politycznej, tym pełniejsza i bardziej trafna ocena partnera. O ile trudno brać pod uwagę przynależność do Organizacji Narodów Zjednoczonych z powodu jednak jej oczywistości, o tyle przynależność do tych samych mniej masowych, uwarunkowanych geograficznie i ideologicznie bloków państw ma znaczenie.

5) Doświadczenie przynależności do jednego organizmu państwowego (dalej: czynnik historyczny). Czynnik historyczny uwzględnia historyczne doświadczenia tworzenia przez państwa w przeszłości wspólnego organizmu politycznego: jednego państwa, unii, bądź relacji metropolia-kolonia.

Do czynników subiektywizujących odbiór drugiego państwa autor zalicza natomiast:

1) Spory bilateralne (dalej: czynnik sporu). Bez wątpienia napięcia występujące pomiędzy państwami sąsiednimi znacząco wpływają na wzajemne postrzeganie. Im bardziej mają charakter bilateralny, lokalny i kontekstowy, tym bardziej stają się niezrozumiałe dla państw w konflikcie nieuczestniczących. To zaś sprawia, że surowość wypowiedzianych sądów przez politykę rządzących państwa członkowskiego na temat polityki państwa objętego EPS musi być traktowana z niejakim dystansem. Trudno jest jednak nadać tego typu sporom, czy konfliktom miarę, która pozwoliłaby uzyskać czynnik nadający się na składową Wskaźnika Specjalizacji Narodowych. Stąd zdaniem autora sięgnąć należy po jedyny obiektywny czynnik, jakim jest okres czasu, jaki minął od ostatniego konfliktu zbrojnego pomiędzy państwami. Im więcej czasu minęło, tym mniejsze znaczenie czynnika. Uznać bowiem należy, że konflikt zbrojny jest na tyle ważnym wydarzeniem, że może w sposób znaczący determinować nie tylko politykę państwa, ale także nastroje społeczne przez wiele pokoleń.

2) Różnice wyznaniowe (dalej: czynnik wyznaniowy). Nieustannie kwestie religijne mają wpływ na politykę międzynarodową. I choć trudno rozstrzygnąć wątpliwość na ile religia jest powodem, a na ile pretekstem wielu współczesnych konfliktów, to bez wątpienia różnice religijne mają subiektywizujący wpływ politykę zagraniczną państw. Zupełnie inną kwestią jest na ile w ogóle możliwe jest metodologiczne uchwycenie owego znaczenia. Stąd propozycja, by wziąć pod uwagę najbardziej klarowną różnicę, która występuje w przypadku, gdy większość obywateli państwa członkowskiego deklaruje jako swoje wyzwanie inne, niż większość obywateli państwa objętego EPS. Z zastrzeżeniem, że inną wartość należy nadać różnicom wynikającym z wyznań w ramach jednej religii, np. katolicyzm i prawosławie jako wyznania chrześcijańskie; a inną, gdy mówimy o różnicach religijnych, tj. np. między wyznaniem chrześcijańskim a islamem.

III. Polska – Ukraina. Studium przypadku na przykładzie zastosowania czynnika odległości, handlu i przynależności.

1. Czynniki odległości

Zastosowanie owego Wskaźnika Specjalizacji Narodowych na przykładzie państwa członkowskiego Unii Europejskiej – Rzeczypospolitej Polskiej oraz państwa objętego Europejską Polityką Sąsiedztwa – Ukrainy wygląda następująco z perspektywy czynnika odległości.

Za wartość bazową przyjęto 1000 km. Odległość powyżej 1000 km została uznana za nieistotną, poniżej 1000 km zaś za czynnik sprzyjający specjalizacji narodowej. Odległość pomiędzy Warszawą i Kijowem to 690 km.

Tab. 1. Odległość stolic państw członkowskich UE do Kijowa

Lp.	Państwo członkowskie	Stolica	Odległość (km)
1.	Litwa	Wilno	590
2.	Polska	Warszawa	690
3.	Rumunia	Bukareszt	748
4.	Łotwa	Ryga	837
5.	Węgry	Budapeszt	900
6.	Słowacja	Bratysława	1005
7.	Bułgaria	Sofia	1023
8.	Austria	Wiedeń	1055
9.	Estonia	Tallin	1065
10.	Finlandia	Helsinki	1137
11.	Czechy	Praga	1143
12.	Chorwacja	Zagrzeb	1195
13.	Niemcy	Berlin	1206
14.	Szwecja	Sztokholm	1266
15.	Słowenia	Lublana	1281
16.	Dania	Kopenhaga	1329
17.	Grecja	Ateny	1488
18.	Włochy	Rzym	1677
19.	Cypr	Nikozja	1715
20.	Luksemburg	Luksemburg	1734
21.	Holandia	Amsterdam	1782
22.	Belgia	Bruksela	1838
23.	Francja	Paryż	2026
24.	Malta	Valletta	2068
25.	Wielka Brytania	Londyn	2136
26.	Irlandia	Dublin	2519
27.	Hiszpania	Madryt	2866
28.	Portugalia	Lizbona	3356

Źródło: opracowanie własne.

Sama w sobie wartość odległości może być odebrana jedynie subiektywnie, jako niewielka, lub przeciwnie, znacząca. Wartości metodologicznej nabiera dopiero wówczas, gdy zastosujemy porównanie z innymi państwami w ramach tworzenia rankingu specjalizacji narodowych, o którym była mowa powyżej. Wówczas uzyskujemy obiektywny czynnik odległości, który w sposób oczywisty pozwala na uszeregowanie państw członkowskich od tego najbliższej po to najdalej położone od państwa objętego EPS.

Powyzsza tabela ukazuje, że wśród pięciu stolic państw najbliższej położonych Kijowa wyróżnić należy Litwę, Polskę, Rumunię, Łotwę i Węgry. Wśród pięciu stolic państw położonych zaś najdalej Kijowa wyróżnić należy Portugalie, Hiszpanię, Irlandię, Wielką Brytanię oraz Maltę. Wyróżnienie tej pierwszej i ostatniej piątki państw zostanie omówione w dalszej części artykułu, poświęconej potencjałowi wdrożeniowemu Wskaźnika Specjalizacji Narodowych w ramach instytucji Unii Europejskiej.

2. Czynnik handlowy

Z perspektywy Ukrainy Polska jest w pierwszej piątce najważniejszych partnerów handlowych, zarówno jeśli chodzi o eksport, jak i import (zob. tabela 2).

Tab. 2. Wymiana towarowa Ukrainy w 2015 r. – najważniejsi partnerzy

Lp.	Państwa importerzy	Udział państwa w imporcie z Ukrainy ogółem (w proc.)	Państwa eksporterzy	Udział państwa w eksporcie do Ukrainy ogółem (w proc.)
1.	Rosja	12,7	Rosja	20
2.	Turcja	7,3	Niemcy	10,4
3.	Chiny	6,3	Chiny	10,1
4.	Egipt	5,5	Białoruś	6,5
5.	Polska (oraz Włochy <i>ex equo</i>)	5,2	Polska	6,2

Źródło: opracowanie własne autora na podstawie danych Państwowej Służby Statystycznej Ukrainy.

W tym przypadku również powyższe dane są wyjściowe w procesie porównawczym z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Z powyższej tabeli wynika jednak, że czynnik handlowy podniesie wskaźnik specjalizacji ukraińskiej dla takich państw jak Polska, Niemcy i Włochy.

3. Czynniki przynależności

Pośród licznych organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Ukraina i/lub Polska, autor dokonał subiektywnego wyboru najważniejszych (zob. tabela 3). Poniższa tabela zawiera konkluzję przynależności w postaci zestawienia zerojedynkowego, które można wykorzystać do konstrukcji bardziej mierzalnego systemu punktowego w zestawieniu obejmującym pozostałe państwa członkowskie.

Tab. 3. Członkostwo Polski i Ukrainy w organizacjach międzynarodowych

Nazwa organizacji	Członkostwo Ukrainy	Członkostwo Polski	Zbieżność
Unia Europejska	nie	tak	0
Rada Europy	tak	tak	1
Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego	nie	tak	0
Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	tak	tak	1
Światowa Organizacja Handlu	tak	tak	1
Bank Światowy	tak	tak	1
Międzynarodowy Fundusz Walutowy	tak	tak	1

Źródło: opracowanie własne autora.

IV. Podsumowanie: potencjał wdrożeniowy Wskaźnika Specjalizacji Narodowych w Unii Europejskiej

Jakie znaczenie mogłoby mieć opracowanie takiego pełnego, wieloczynnikowego rankingu specjalizacji np. ukraińskiej, rosyjskiej, izraelskiej, czy libijskiej? Samo wypracowanie takiego wskaźnika na podstawie wybranych zmiennych wydaje się być interesujące poznawczo. Nie sposób jednak zignorować potencjału wdrożeniowego. Otóż w ramach organów decyzyjnych Unii Europejskiej, począwszy od Rady ds. Polityki Zagranicznej, przy dyskusji wokół konkretnych zagadnień Europejskiej Polityki Sąsiedztwa można by było korzystać z owego rankingu przy zleceniu przedstawicielom konkretnych państw z czoła rankingu referatów wprowadzających do dyskusji, a wybranemu państwu z końca rankingu koreferat, przedstawiający perspektywę państw najbardziej oddalonych geograficznie i politycznie od omawianego problemu.

Kolejną, bardziej doniosłą zmianą systemową, którą można by było wprowadzić na bazie owego wskaźnika i rankingu, jest klucz doboru narodowościowego dyrektorów Przedstawicielstw Unijnych w państwach trzecich.

W tym przypadku można by również przyjąć, że szef przedstawicielstwa, ów unijny ambasador, musi pochodzić z któregoś z pięciu pierwszych w rankingu specjalizacji państw, zaś jego zastępca z któregoś z pięciu ostatnich w rankingu państw członkowskich.

Zastosowanie tego schematu, gdzie polityczne napięcia wynikające z bezpośredniego sąsiedztwa obiektywizuje dystans państwa najbardziej oddalonego, może przyczynić się w konsekwencji po pierwsze do wzrostu prawdopodobieństwa szybkiej, wspólnej decyzji państw członkowskich w ramach polityki zewnętrznej Unii, a po drugie do stopniowego wzrostu zainteresowania wszystkich państw całym otoczeniem Unii, a nie tylko swoim najbliższym, co z kolei powinno skutkować większą wrażliwością, solidarnością, a przede wszystkim szybkością spójnej reakcji całej wspólnoty na wyzwania z zakresu wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Warto również zauważyć, że model ten może stanowić istotny czynnik zniechęcający państwa trzecie z bezpośredniego otoczenia Unii (np. Rosję) do pomijania państw sąsiednich, a będących członkami Unii (np. Polskę), w dialogu z Komisją Europejską, bądź większymi, a bardziej oddalonymi od strefy sporu państwami członkowskimi (np. Francją).

Literatura

BBC: Mediterranean union is launched - <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7504214.stm> (dostęp 8 listopada 2016).

Communication from the Commission, European Neighbourhood Policy, Strategy Paper, COM (2004) 373 final - https://www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2004_communication_from_the_commission_-_european_neighbourhood_policy_-_strategy_paper.pdf (dostęp 8 listopada 2016).

European Union External Action - https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/330/european-neighbourhood-policy-enp_en (dostęp 15 listopada 2016).

Fiszer, J.M. (2012). *Europejska polityka sąsiedztwa*. Warszawa: Wydawnictwo ELIPSA.

Joint declaration of the Paris summit for the Mediterranean - http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/101847.pdf (dostęp 8 listopada 2016).

Joint declaration of the Prague Eastern Partnership Summit - http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/107589.pdf (dostęp 8 listopada 2016).

Joint Statement of the Ministers of Foreign Affairs of the countries of the European Union and of the wider Black Sea area - http://eeas.europa.eu/archives/docs/blacksea/doc/joint_statement_blacksea_en.pdf (dostęp 8 listopada 2016).

Misiągiewicz, J., Pietraś, M., Stachurska-Szczesiak, K. (red.). (2012). *Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Permentier, F. (2011). Powrót południowego sąsiedztwa. *Nowa Europa Wschodnia*, numer 3-4.

Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016 http://msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/ (dostęp 8 listopada 2016).

Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016, http://msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/ (Dostęp 15 listopada 2016).

Przećławski, K. (1996). *Człowiek a turystyka – zarys socjologii turystyki*. Kraków: Wydawnictwo Albis.

Słojewska, A. (2009). Unia bliżej wschodu Europy. *Rzeczpospolita*, nr 8312.

Szczyt z inicjatywy Polski rp.pl portal: <http://www.rp.pl/artukul/301990-Szczyt-z-inicjatywy-Polski.html#ap-1> (dostęp 15 listopada 2016).

European Neighbourhood Policy and the National Specialization Index in foreign policy of the Member States of the European Union. An introduction to the notion

Abstract:

The European Neighbourhood Policy is the arena of continuous, inherent as it were, tensions among the ambitions of Member States wanting to play the largest role in the shaping of the European Union's relationships with the surrounding world. A characteristic and obvious quality of this phenomenon is the fact that particular Member States' interests in a given region in the neighbourhood of the European Union increases in proportion to its geographical proximity. This creates naturally the phenomenon of a group of Member States interested or specialized in the region of the Mediterranean Sea, the Black Sea or the Eastern policy. Simultaneously there exists a considerable group of Member States which, because of a considerable distance from a particular region, shows little interest and consequently a frequent lack of understanding of issues related to it. The objective of this article is to capture this phenomenon and to try to systemize it through the notion and methodology of the National Specialization Index.

Keywords:

European Union, Common Foreign and Security Policy, European Neighbourhood Policy, National Specialization Index